

Arviointi: OmaLahti – osallistuva budjetointi 2021

**Kaisa Kurkela, Meri Pulkkinen & Lotta-Maria
Sinervo**
Tampereen yliopisto

Sisällys

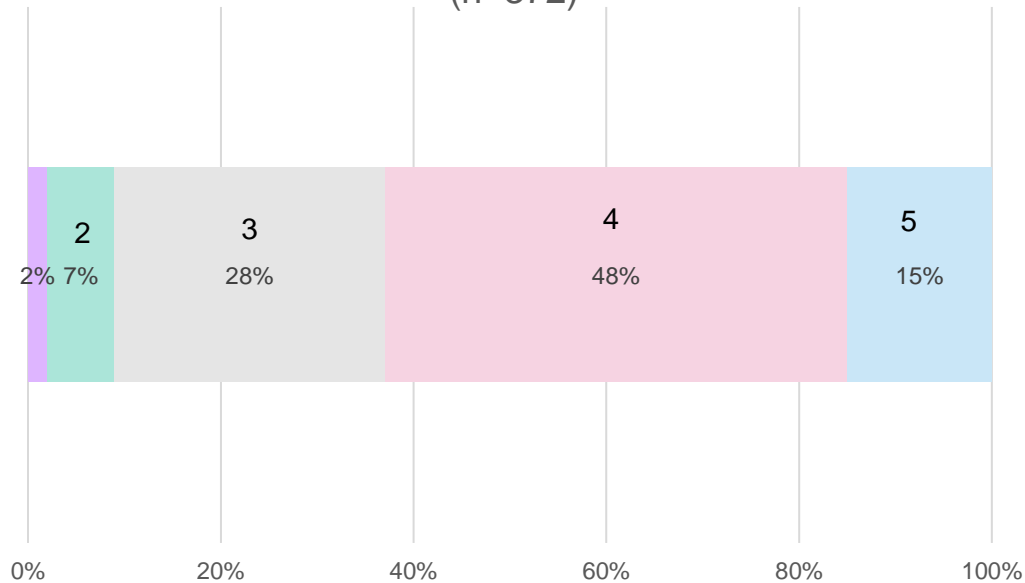
1. Osallistuvan budjetoinnin yleinen ilmapiiri
2. Saavutettavuus ja tunnettuus
 - OmaLahti-ideoijat
 - OmaLahti-äänestäjät
 - Tunnettuus
3. Prosessin toimivuus
 - Prosessi asukkaan näkökulmasta
 - Osallistuvan budjetoinnin prosessi osana toimintakulttuuria
 - Prosessin toimivuus organisaation näkökulmasta
4. Osallistuvan budjetoinnin johtaminen
5. Osallistuvan budjetoinnin viestintä
 - Sisäinen viestintä
 - Ulkoinen viestintä
6. Prosessin kehittäminen yhdessä
7. Osallistuvan budjetoinnin kehittämistarpeet

Arvioinnin toteutus 2022

- **Käytetyt aineistot:**
 - Asukaskysely
 - Kysely oli avoinna 24.1.-9.2.2022
 - Kyselyn kokonaisvastaajamäärä oli 464
 - Organisaatiokysely
 - Kysely oli avoinna 14.2.-27.2.2022
 - Kyselyn kokonaisvastaajamäärä oli 72
 - Avainhenkilöhaastattelut (7kpl)
 - Data ideoiden jättäjien ja äänestäjien taustatiedoista
- Arvioinnin analyysi on toteutettu aineistolähtöisesti, eli raporttiin on nostettu niitä näkökulmia, jotka ovat kummunneet arviointiaineistosta.

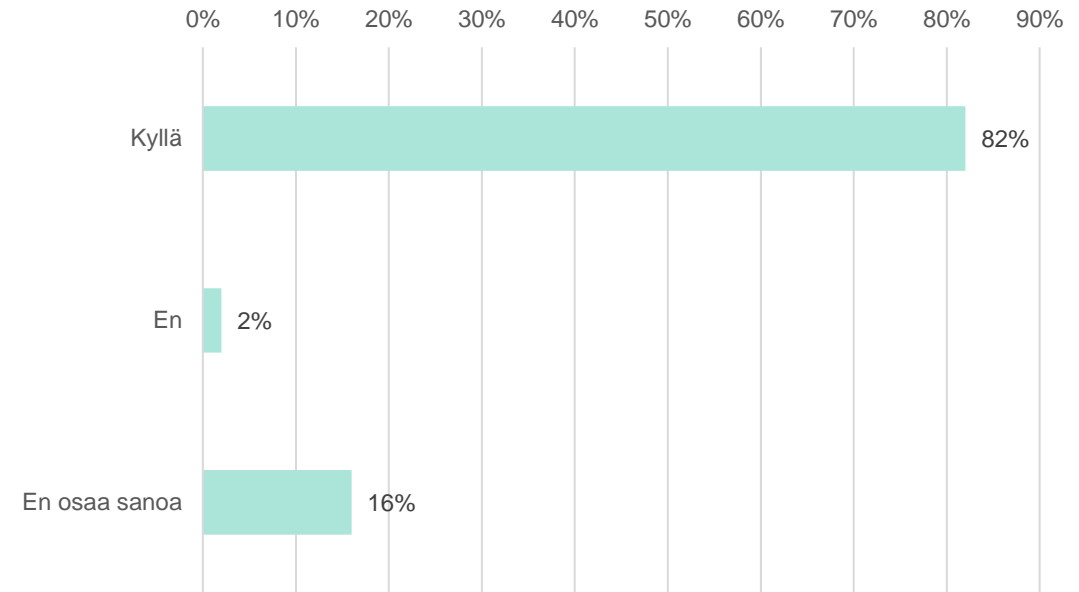
1. Osallistuvan budjetoinnin yleinen ilmapiiri

Asukaskysely: Osallistuvan budjetoinnin yleisarvosana, keskiarvo 3,67 (n=372)

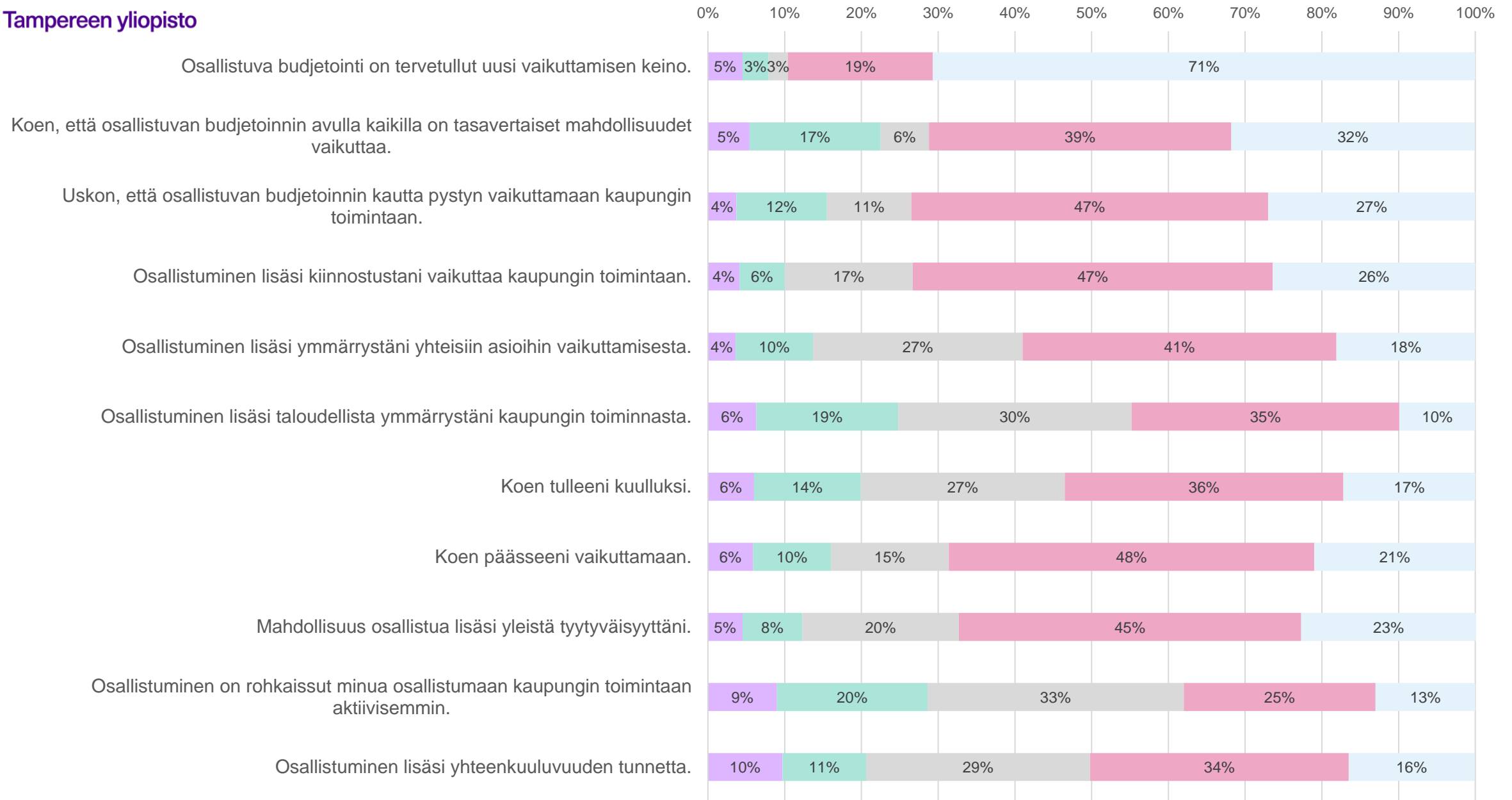

- Vuoden 2020 #OmaLahti – osallistuvaa budjetointia koskevassa asukaskyselyssä vastaava keskiarvo oli 3,55.

Asukaskysely: Aiotko osallistua jatkossa Lahden kaupungin osallistuvaan budjetointiin? (n=385)

- Vuoden 2020 #OmaLahti – osallistuvaa budjetointia koskevassa asukaskyselyssä 83% vastaajista ilmoitti kiinnostuksensa osallistua jatkossa osallistuvaan budjetointiin.

N= 331- 355

■ Täysin eri mieltä
 ■ Jokseenkin eri mieltä
 ■ Ei samaa eikä eri mieltä
 ■ Jokseenkin samaa mieltä
 ■ Täysin samaa mieltä

Suhtautuminen osallistuvaan budjetointiin sukupuolen ja iän mukaan (asukaskysely)

Osallistuva budjetointi on tervetullut uusi vaikuttamisen keino. (n=351)

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
Nainen	7 %	2 %	91 %
Mies	10 %	5 %	85 %

Koen päässeeni vaikuttamaan. (n= 334)

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
Nainen	14 %	15 %	71 %
Mies	18 %	17 %	65 %

Osallistuminen on rohkaissut minua osallistumaan kaupungin toimintaan aktiivisemmin (n=328).

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
Nainen	29 %	31 %	40 %
Mies	27 %	39 %	34 %

Osallistuva budjetointi on tervetullut uusi vaikuttamisen keino. (n=355)

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
25 tai alle vuotta	15 %	0 %	85 %
26-45 vuotta	5 %	1 %	94 %
46-65 vuotta	11 %	4 %	85 %
66-85 vuotta	7 %	5 %	88 %

Koen päässeeni vaikuttamaan. (n=338)

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
25 tai alle vuotta	8 %	42 %	50 %
26-45	13 %	15 %	73 %
46-65	21 %	10 %	69 %
66-85	18 %	26 %	56 %

Osallistuminen on rohkaissut minua osallistumaan kaupungin toimintaan aktiivisemmin. (n=332)

	Eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä
25 tai alle vuotta	36 %	18 %	45 %
26-45 vuotta	31 %	31 %	39 %
46-65 vuotta	28 %	39 %	33 %
66-85 vuotta	21 %	33 %	46 %

Osallistuvan budjetoinnin yleinen ilmapiiri

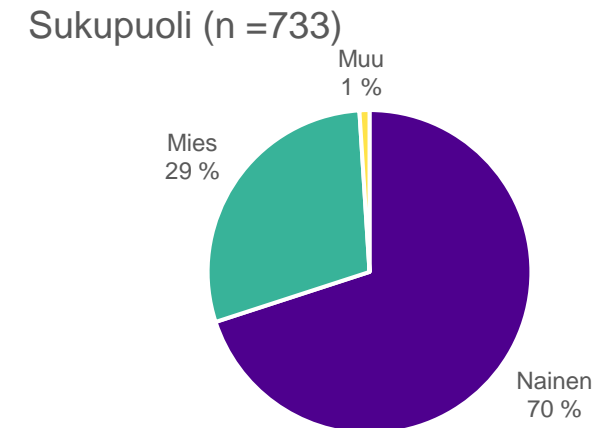
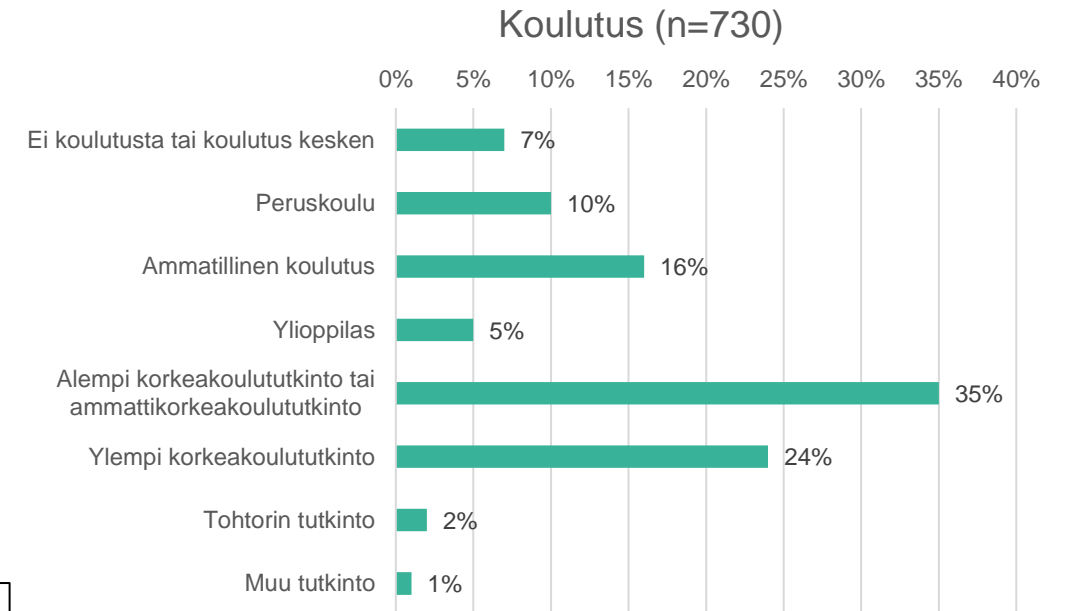
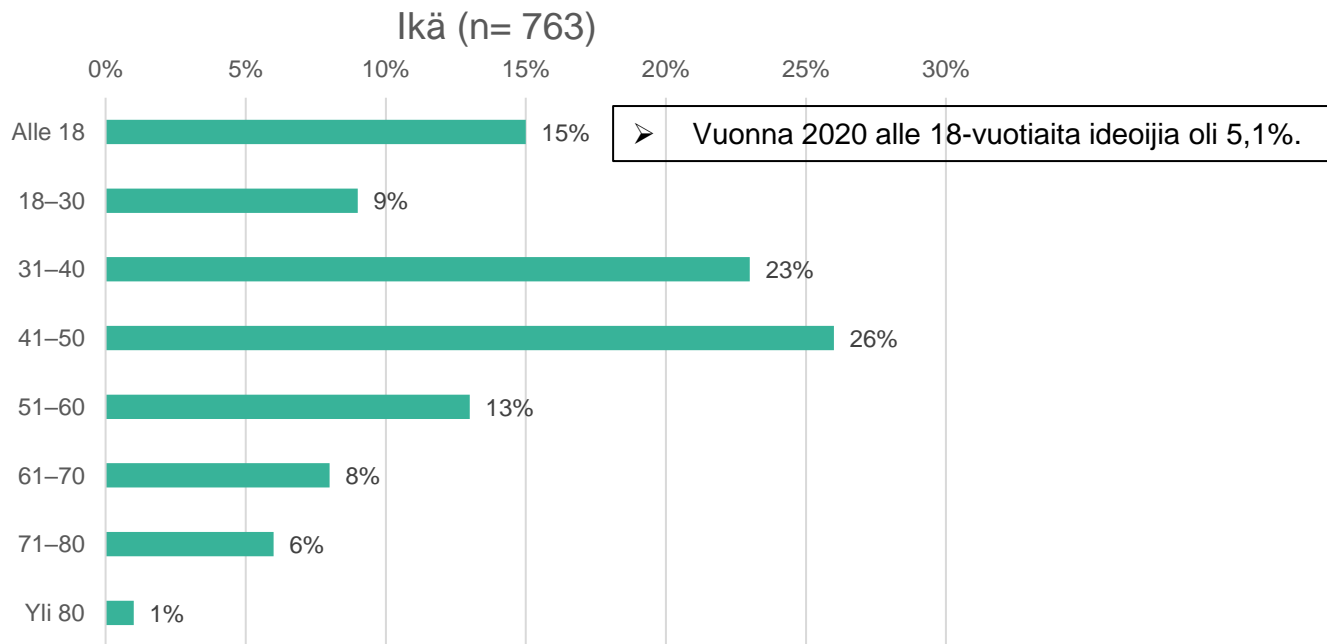
- Asukaskyselyn perusteella osallistuva budjetointi näyttäytyy hyvänä osallistumisen väylänä ja sitä kohtaan näyttäisi olevan kiinnostusta vastaajien keskuudessa. Suhteessa edelliseen osallistuvan budjetoinnin kierrokseen suhtautuminen on pysynyt positiivisena.
- Asukaskyselyn sekä osallistuvan budjetoinnin osallistujamäärien valossa näyttää siltä, että osallistuva budjetointi nähdään tervetulleeksi osallistumisen tavaksi ja se nähdään hyvänä tapana vaikuttaa. Myös avainhenkilöhaastatteluissa osallistuva budjetointi näyttäytyy sinänsä hyvänä osallistumisen tapana.

”Täähän on sinänsä mahtava mahdollisuus ja juttu, ja mehän saadaan hirveen hyviä ideoita niistä myös mitä ei valita”

2. Saavutettavuus ja tunnettuus

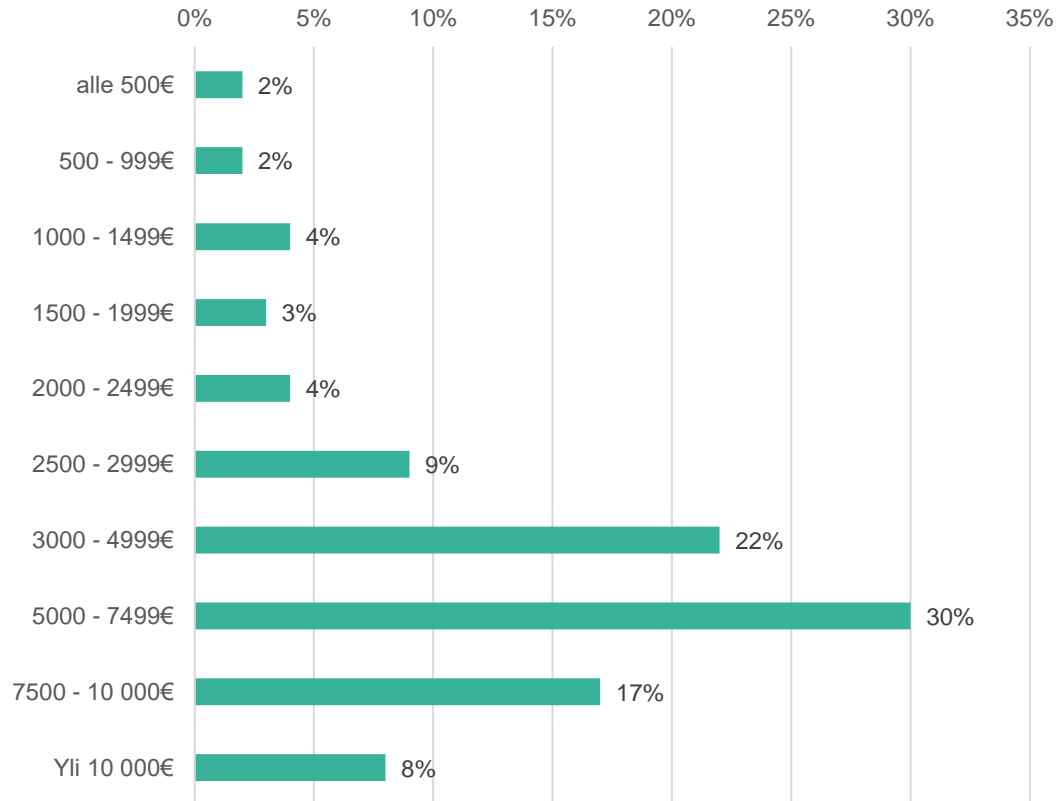
OmaLahti-ideoijat 1/2

- Ideoita jätettiin Lahdessa 957 kappaletta. Ideoinnin yhteydessä vastaajat saivat halutessaan vastata taustatietoja koskeviin kysymyksiin.
- Ei suuria eroja ideoijien taustoissa suhteessa vuoden 2020 kierrokseen.

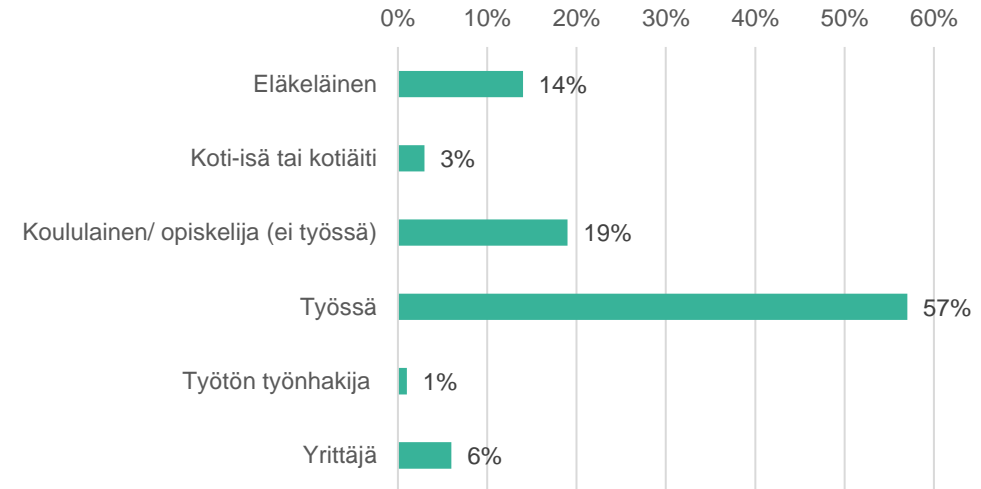

OmaLahti-ideoijat 2/2

Kotitalouden tulot yhteensä kuukaudessa (n=447)

Työtilanne (n= 731)

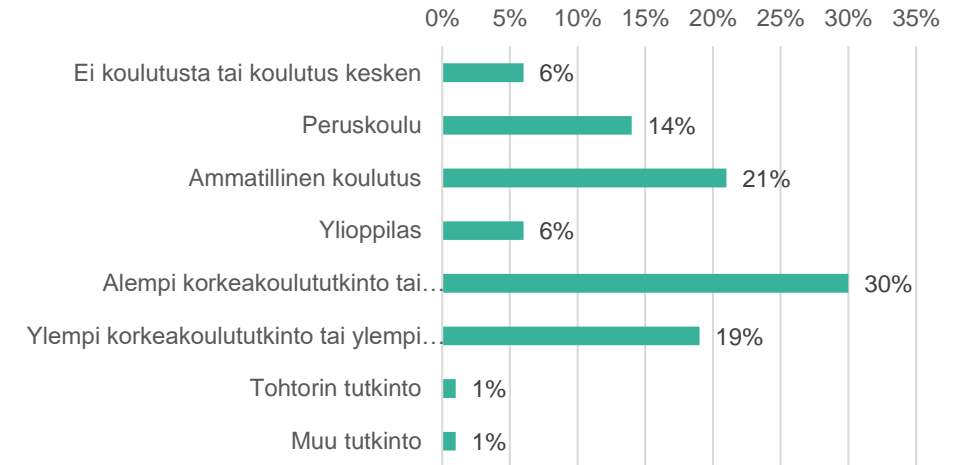

➤ 97 % synnyinmaansa kertoneista vastaajista (n=635) kertoi synnyinmaakseen Suomen.

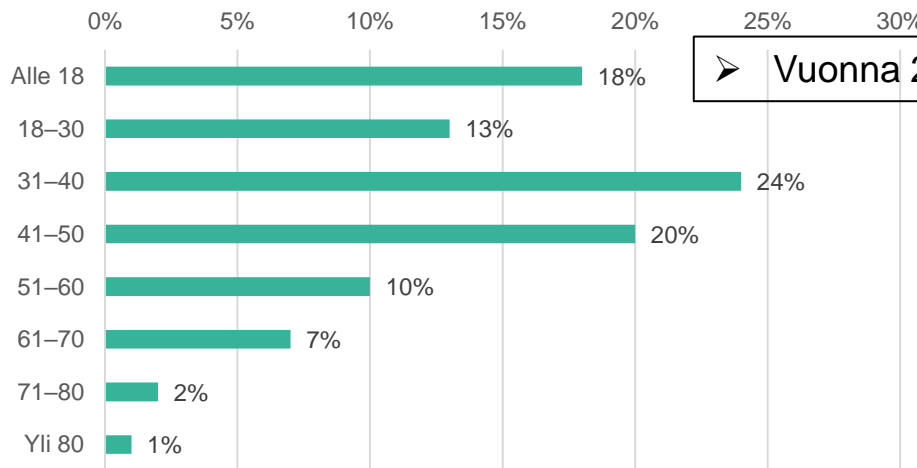
OmaLahti-äänestäjät 1/2

- 4691 lahtelaista äänesti osallistuvan budjetoinnin ideoita. Äänestyksen yhteydessä vastaajat saivat halutessaan vastata taustatietoja koskeviin kysymyksiin.
- Ei suuria eroja äänestäjien taustoissa suhteessa vuoden 2020 kierrokseen.

Koulutus (n=4178)

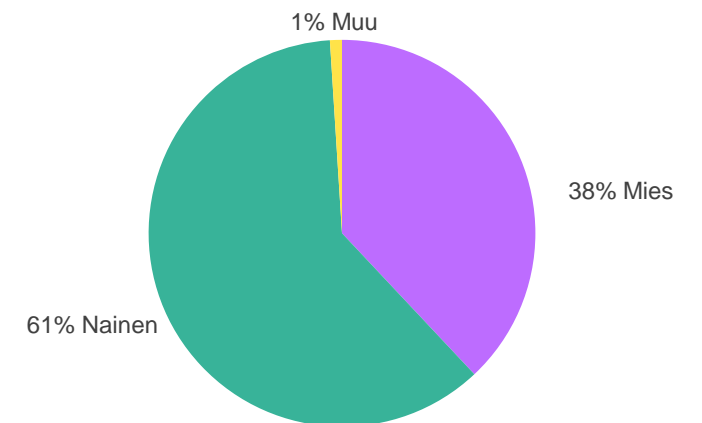

Ikä (n=4484)

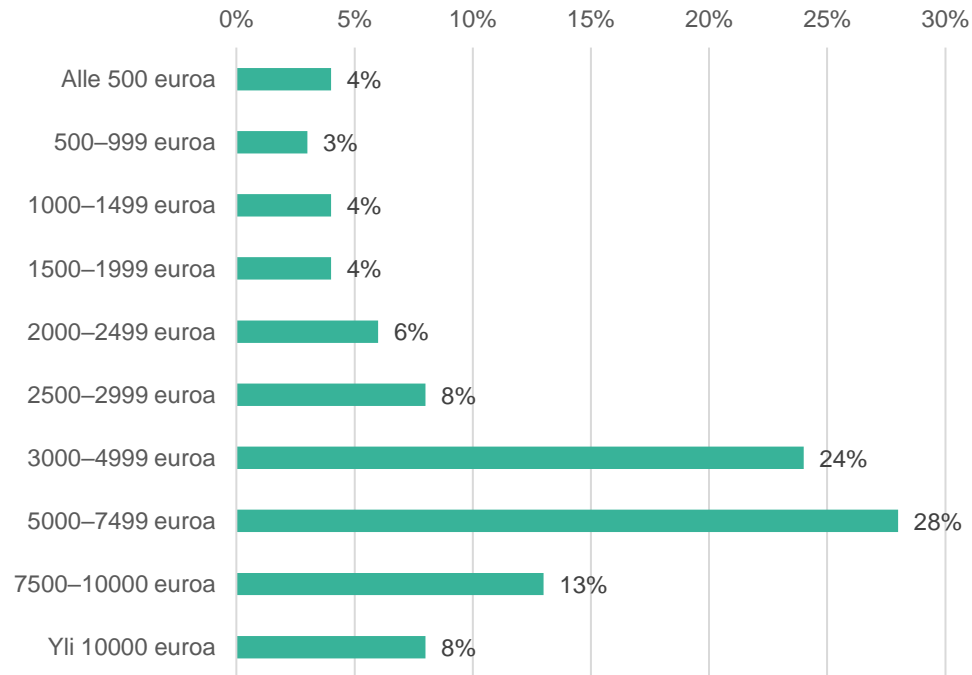
➤ Vuonna 2020 alle 18-vuotiaita äänestäjiä oli 10%.

Sukupuoli (n= 4426)

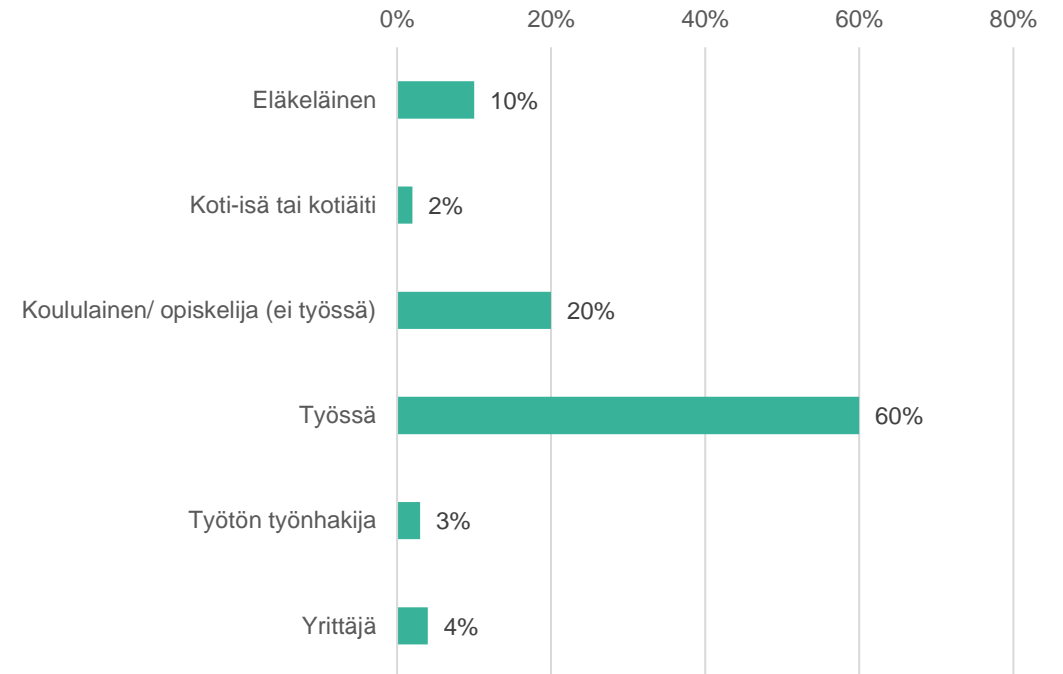

OmaLahti-äänestäjät 2/2

Kotitalouden tulot (n= 3142)

Työtilanne (n=4300)

- 97 % synnyinmaansa kertoneista vastaajista (n=4134) kertoi synnyinmaakseen Suomen.

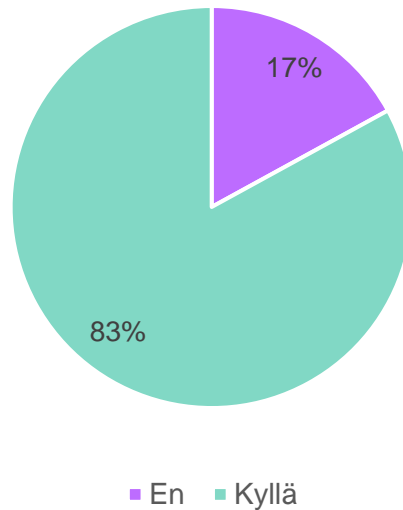
Äänestäjät asuinalueittain (n=4523) *

Keskustan pohjoinen osa, Ankkuri, Ruoriniemi (15140)	360	Tapanila (15900)	110
Ala-Okeroinen, Hennala (15700)	291	Liipola (15500)	103
Karisto (15160)	285	Kivimaa, Nlemi (15210)	98
Laune-Nikkilä (15610)	243	Metsäkangas (15830)	88
Villähde (15540)	235	Saksala (15520)	74
Nastola, Kirkonkylä (15560)	218	Holma, Metsämaa (15230)	73
Nastola, Rakokivi (15550)	200	Möysä (15170)	63
Ahtiala (15320)	199	Kiveriö (15200)	51
Keskustan eteläinen osa, Asemantausta (15100)	198	Uusikylä (16100)	36
Renkomäki (15680)	198	Okeroinen (15820)	14
Jalkaranta (15950)	190	Ruuhijärvi (15580)	14
Kunnas (15340)	177	Likolampi (15850)	12
Kilpiäinen, Mukkula (15240)	160	Mäkelä (15460)	9
Myllypohja (15300)	156	Kukkila (15270)	3
Kärpänen (15800)	146	Okkeri (16160)	2
Kasakkamäki (15810)	135	Artjärvi (16230)	1
Keskustan läntinen osa (15110)	135	Kuivanto (16280)	1
Kujala, Pyhätön (15150)	122	Orimattila (16300)	1
Pirttiharju, Riihelä (15840)	121	Virenoja (16310)	1

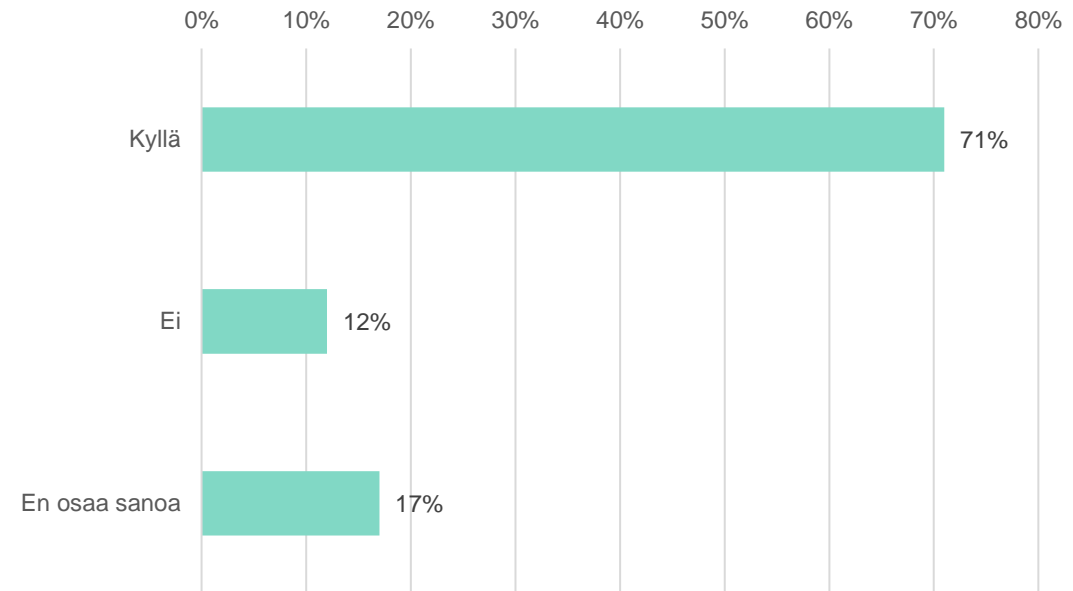
* Perustuu vastaajien itse antamiin postinumerotietoihin. Vastaajien oli myös mahdollista jättää vastaamatta kysymykseen.

Tunnettuus

Asukaskysely: Oletko kuullut Lahdessa toteutettavasta osallistuvasta budjetoinnista (#OmaLahti-osbu)? (n=464)

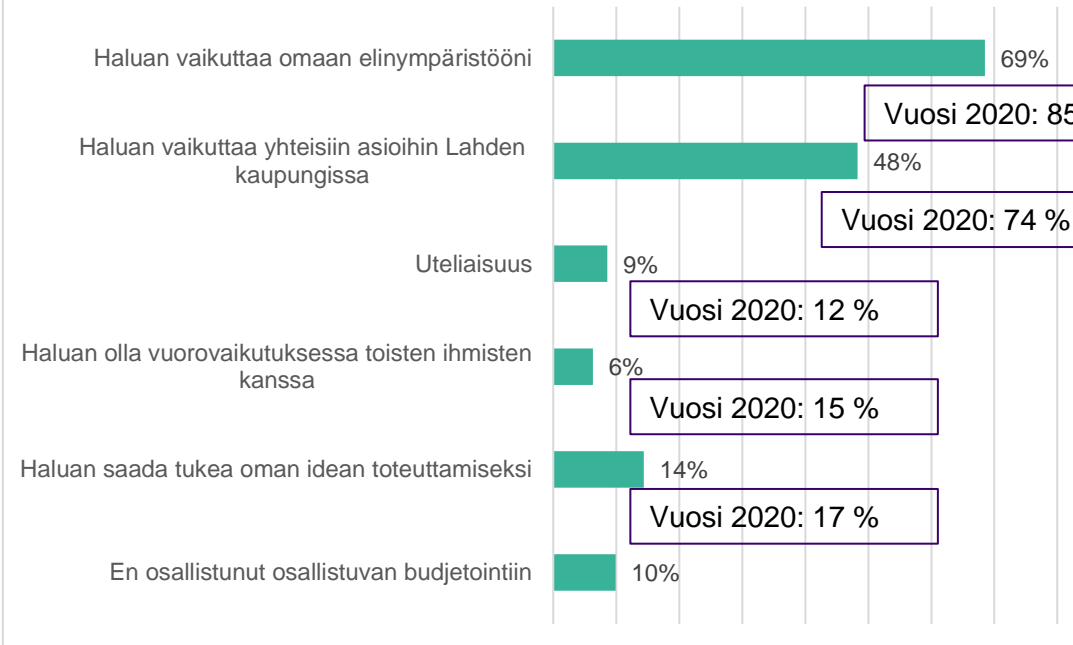
Asukaskysely: Oliko osallistuvaan budjetointiin liittyvä tieto helposti löydettävissä? (n= 384)

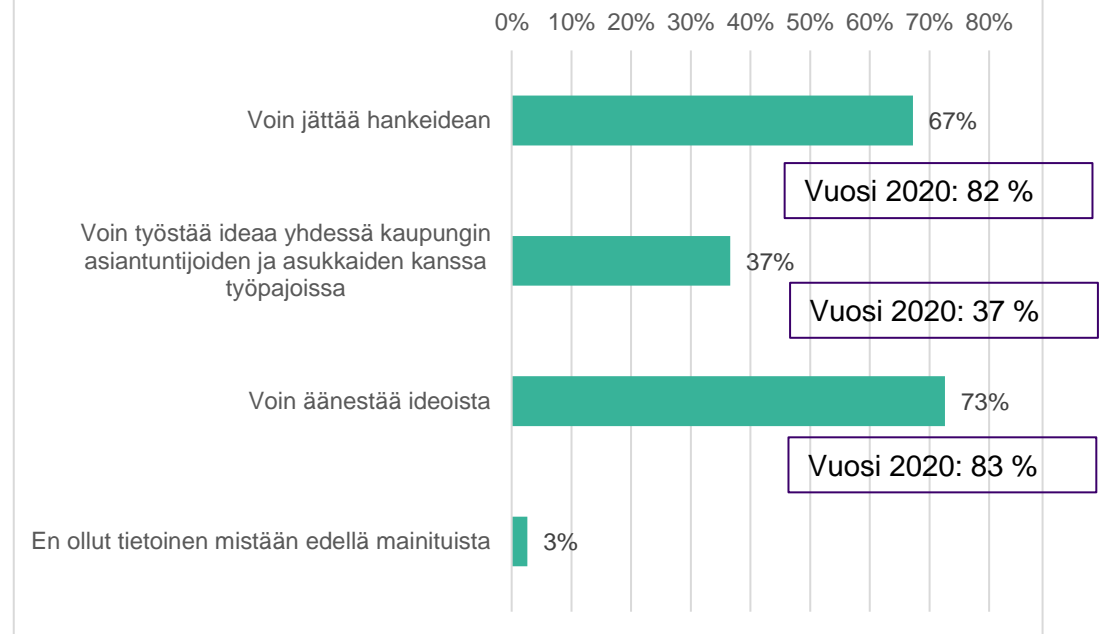
- Vuoden 2020 OmaLahti –osallistuvaa budjetointia koskevassa asukaskyselyssä 90% vastaajista (n=243) kertoi kuulleensa osallistuvasta budjetoinnista.

Tunnettuus

Mikäli osallistuit Lahden kaupungin osallistuvaan budjetointiin, miksi halusit osallistua? (n=464)

Olin tietoinen, että lahtelaisena (n=464)...

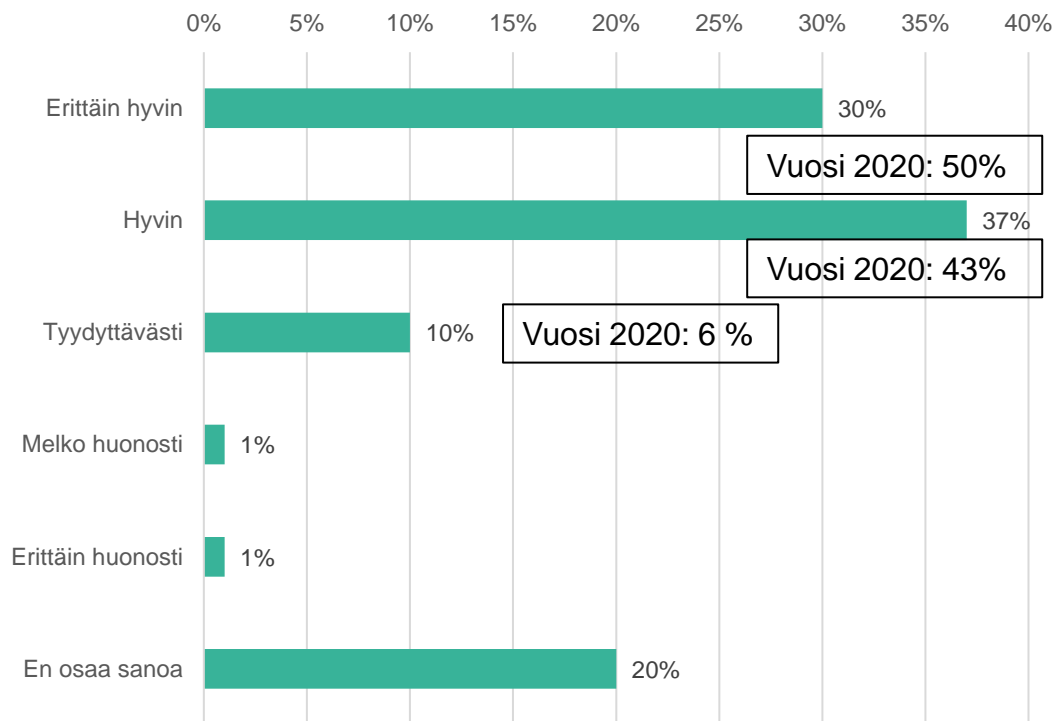
Yhteenveto

- Jätettyjen ideoiden, äänimäärän sekä asukaskyselyn perusteella osallistuva budjetointi tunnetaan Lahdessa melko hyvin. Verrattuna edelliseen osallistuvan budjetoinnin kierrokseen, se on säilyttänyt hyvin kiinnostavuutensa osallistumisen kanavana.
- Osallistuminen kuitenkin keskittyy tiettyihin ryhmiin sekä ensimmäisellä että toisella kierroksella. Ideoiden jättäjissä korostuvat erityisesti naiset, työssäkäyvät, korkeakoulutetut, keskituloiset ja Suomessa syntyneet. Näin ollen kehittämistarpeena näyttäytyy moninaisemman osallistujajoukon saavuttaminen.

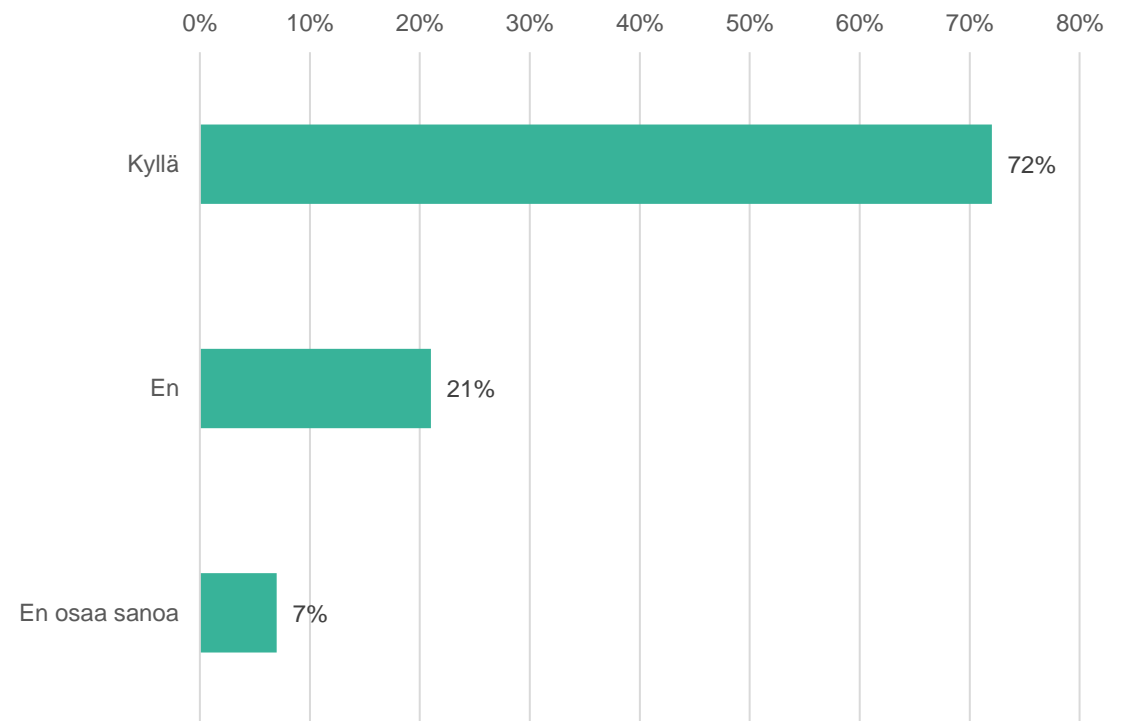
3. Osallistuvan budjetoinnin prosessin toimivuus

Prosessi asukkaan näkökulmasta: ideointivaihe

Jos jätit/yritit jättää idean, miten sen jättäminen mielestäsi onnistui sähköisesti internetissä?
(n=213)

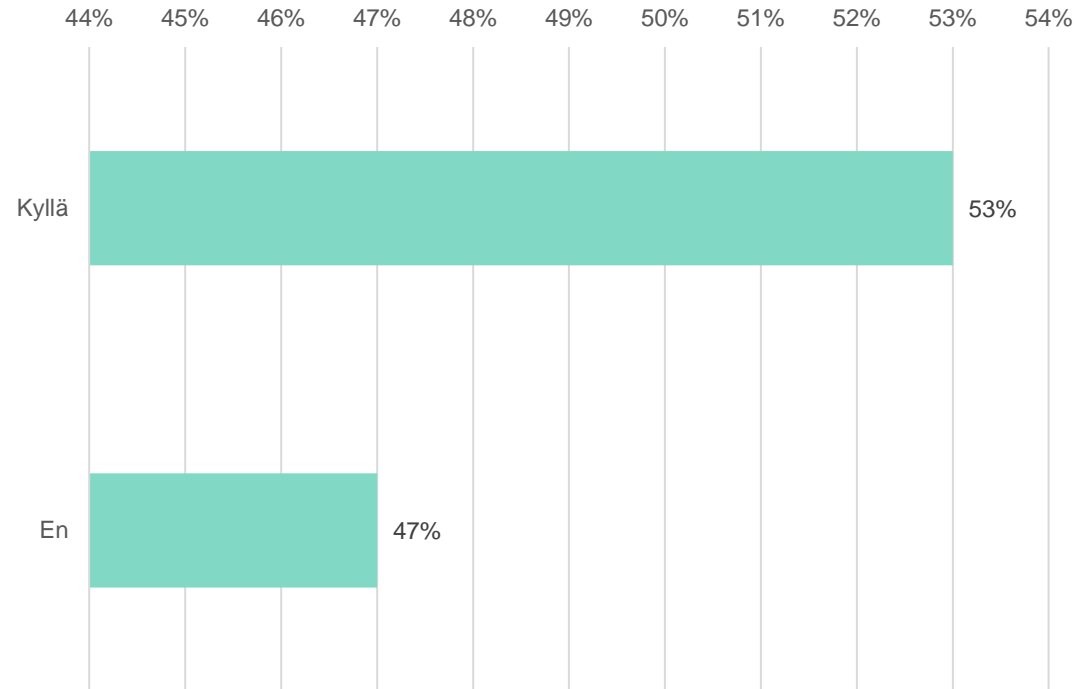
Tiesitkö, että kaupungin asiantuntijat arvioivat ideoiden toteutusmahdollisuudet ideointivaiheen jälkeen? (n=384)

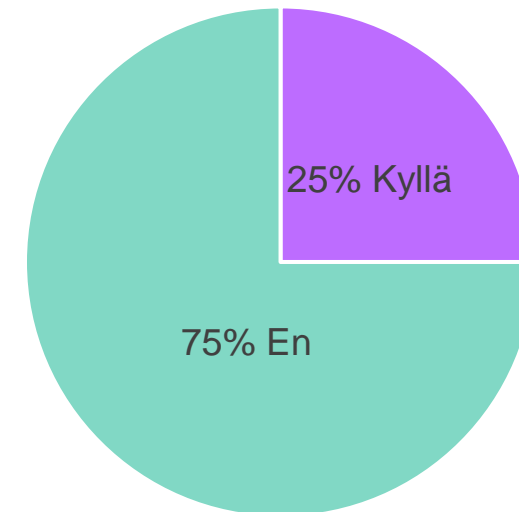
- Vuonna 2020 93% vastaajista koki ideoiden jättämisen onnistuneen hyvin tai erittäin hyvin.
- Vuonna 2021 vastaava prosenttiosuus on 67%.

Prosessi asukkaan näkökulmasta: yhteiskehittämisvaihe

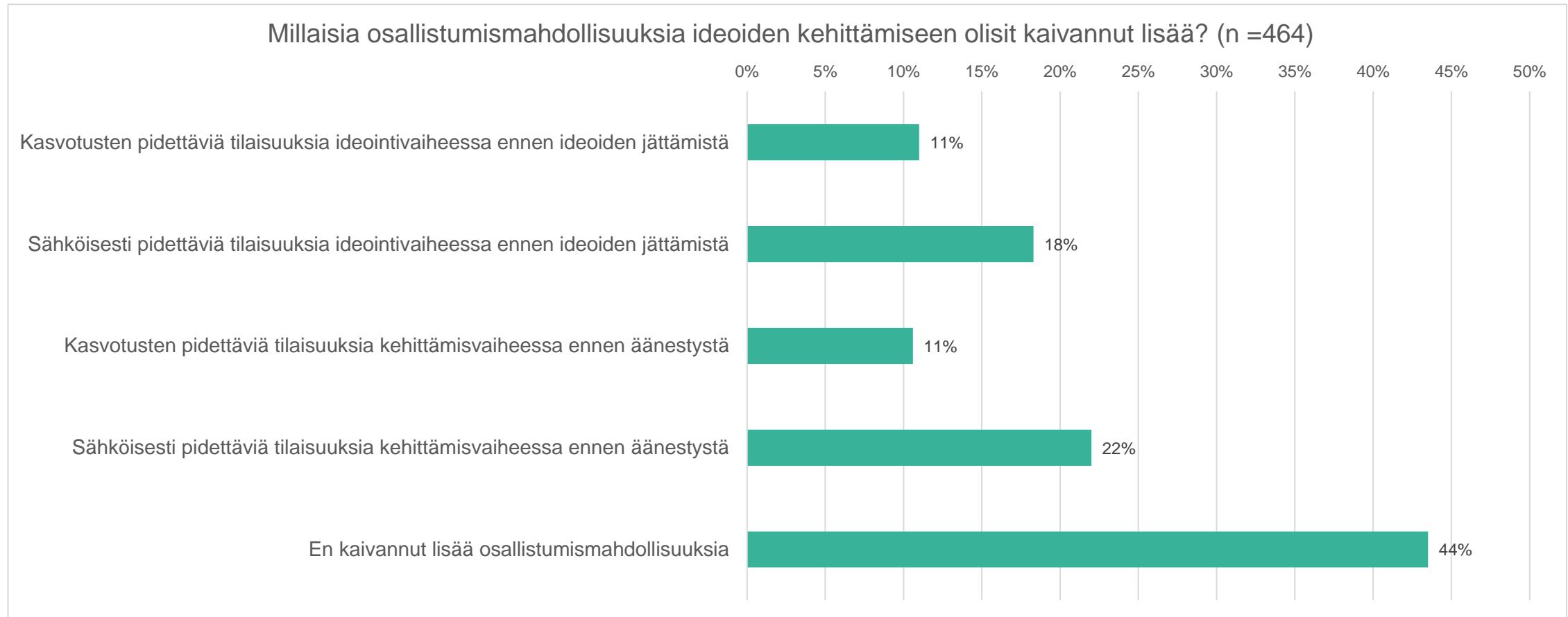
Tiesitkö, että kaupunki järjesti marraskuussa 2021 asukkaille yhteiskehittämistyöpajoja, joissa ideoista tehtiin tarkempia suunnitelmia? (n=385)

Oletko muutoin ideoinut tai kehittänyt osallistuvan budjetoinnin ideaa/ideoita yhdessä muiden ihmisten kanssa? (n=385)

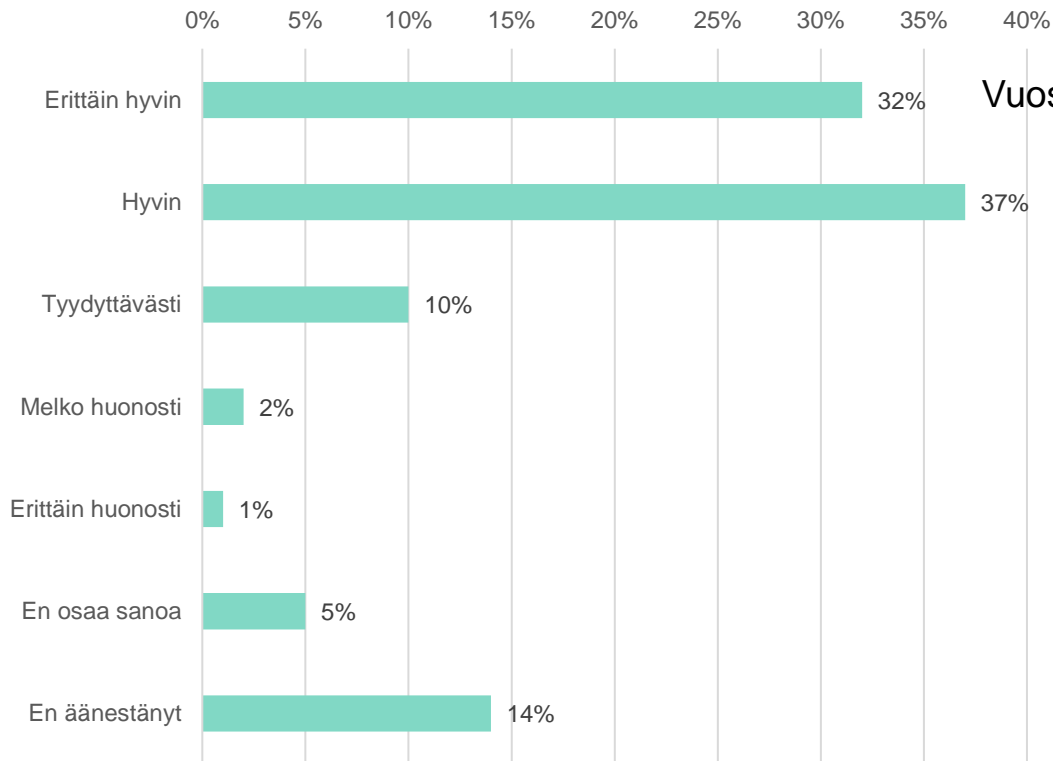

Prosessi asukkaan näkökulmasta: yhteiskehittämisen vaihe

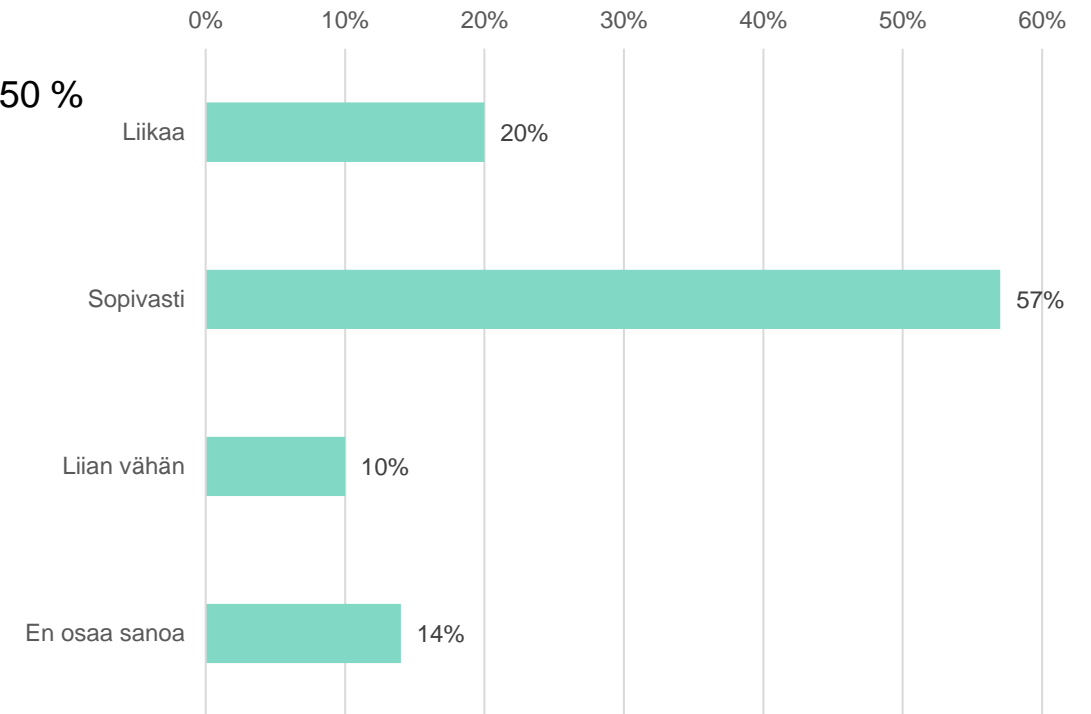

Prosessi asukkaan näkökulmasta: äänestysvaihe

Jos äänestit/yritit äänestää ideoita, miten hyvin se mielestäsi internetissä onnistui? (n=378)

Koetko, että äänestettäviä ideoita oli... (n=380)

Osallistuvan budjetoinnin prosessin toimivuus asukkaan näkökulmasta

- Asukkaiden näkökulmasta prosessi näyttäytyy pääosin toimivana ja selkeänä. Osallistuva budjetointi on onnistunut saavuttamaan suuren määrän asukkaita ja säilyttämään houkuttelevuutensa suhteessa edelliseen kierrokseen. Asukaskyselyyn vastanneista suurin osa on kiinnostunut jatkossakin osallistumaan osallistuvaan budjetointiin.
- Osittaista epäselvyyttä kuitenkin aiheuttaa ideoiden kriteerit ja toiveina esiintyykin selkeämmät säännöt ideoille.
 - ”Ideoiden jättämiseen olisi tarvinnut vähän enemmän [apua], kerrottu millaisia ehdotuksia halutaan ja mistä löytyy lomake ja koska päättyy” (Asukaskysely)*
 - ”Muista ideoista saa hieman osviittaa, millaisia asioita kannattaa ehdottaa, mikä maksaa mitään (sitä on maallikkona kaikista vaikein ideaa jättäessä arvioida).” (Asukaskysely)*
- Asukkaiden parista nousee toiveita prosessin vahvemmalle läpinäkyvyydelle. Toisin sanoen toivottaisiin tietoa siitä, millä perusteilla ideat etenevät tai eivät etene prosessissa ja millä perustein esimerkiksi idea hyväksytään tai hylätään.
 - ”Toivoisin, että annetusta ehdotuksesta saisi palautetta, mikäli se ei tule valituksi äänestykseen” (Asukaskysely)*
 - ”Pitäisi selkiyttää minkä kokoisia ideat voivat olla, ettei heti törmätä siihen että hyvä idea mutta hankinnan jälkeen kaupunki ei sitoudu / ei ole resurssia sitoutua hoitamaan sitä jatkossakin. Ei ole kestävä” (Asukaskysely)*
- Suuri osa asukkaista (70 %) toivoisi tulleiden ideoiden olevan julkisia. Julkisuus palvelisi prosessia ja voisi estää esimerkiksi päällekkäisten ideoiden syntymisen.

Osallistuvan budjetoinnin prosessi osana toimintakulttuuria

- Osallistuva budjetointi näyttäytyy kaiken kaikkiaan vielä irrallisena osana kaupunkiorganisaation toimintaa. Osittain tätä selittää se, että osallistuva budjetointi on Lahdessa uusi käytäntö.

”No, varmaan kun tää on vielä aika tuore ja nuori juttu, niin ehkä siinä on vielä sitä, et se koetaan että se on tän osallisuuden asia, tai heidän yksikön asia, ja sitten sitä ei ehkä koeta vielä niin, että se on kaikkien yksiköiden ikään kuin ihan tasapuolisesti yhteinen asia, et siinä vaan sattuu olemaan nyt tää osallisuus, toimiala, joka sitä pistää liikkeelle.”

- Toisaalta irrallisuuden kokemukseen vaikuttaa se, että osallistuva budjetointi näyttäytyy myös annettuna prosessina, johon toimialoilla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa.

”Tää osbu tuli vähän niinkun sieltä sivusta ja sit kun me ei oltu siinä prosessissa ehkä ihan siinä ytimessä, että meille annettiin se malli, niin se tuntu meistä vieraalta, tai semmoselta et me vähän niinkun karsastettiin sitä”

”Meillä on työohjelma tietysti olemassa jo ja nehän on sit semmosia mitä tulee sinne ylimääräsenä”

- Epäluottamusta ydintoimijoiden ja palvelualueiden välillä syntyy, kun ei tiedetä, mitä ydintoimijat tekevät. Ydintoimijoille on myös osittain epäselvää, miten palvelualueilla toimitaan osallistuvan budjetoinnin kanssa.

”En mä tiedä sitten, millä kriteereillä ne on niitä arvioinut, jos ei niillä, koska niillä kuitenkin selkeet kriteerit ja ohjeet tähän arviointiin oli annettu.”

Prosessin toimivuus organisaation näkökulmasta

- Prosessin kannalta haasteita liittyy sen käytännön toteuttamiseen, mikä voi aiheuttaa negatiivistakin suhtautumista osallistuvaan budjetointiin.

”Suurin ongelma oli just siinä ihan meidän omassa organisaatiossa ja johdon sitoutumattomuudessa näihin asioihin. En mä meinaa etteikö asiat ois mennyt hyvin, mutta ehkä ne menis vielä paremmin jos siihen oltais sitouduttu siihen juttuun.”
- Juurikin asukkaiden suuri innostus ideoimiseen aiheuttaa organisatorisia haasteita suuren työmäärän muodossa.

”No, ehkä se oli kuitenkin se aikataulu mikä oli se suurin soraäänen aiheuttaja siinä ja sitten tosiaan se niiden ideoiden määrä per yksikkö, mikä kertoo että oli liian vähän ihmisiä käsittelemässä niitä ideoita.”
- Osallistuva budjetointi kuormittaa työntekijöitä osassa palvelualueissa mittavasti. Osallistuvan budjetoinnin entistä vahvempi kiinnittäminen palvelualueiden toimintaan nähdään tukevan osallistuvan budjetoinnin parempaa aikataulutusta ja resursointia.

”Meilläkin on kaikkennäköstä vuosikelloa mitä meillä on omassa toiminnassa, että osbu ei oo meidän vuosikellossa, ettei me silleen oo ehkä osattu sitä sinne sijoittaa, että se vaatii meiltä resursseja, että se on huomioitava. Ehkä senkin sitten se aikataulutus, et se tulis meidänkin vuosikelloon näkyväks että hei, että nyt meidän pitää varata tähän mahdolliseen osbu-juttuun nyt aikaa...”

Prosessin toimivuus organisaation näkökulmasta

- Keskeinen haaste ja epäselvyys kiinnittyy kysymyksiin, jotka liittyvät ideoiden käsittelemiseen, ideoiden työstömahdollisuuksiin, hyväksymis-/hylkäyskriteereihin, ideoiden budjettiin sekä työnjakoon, yhteistyöhön ja vastuisiin.
”Mua vähän häiritsi, kun toivottiin tyyliin valtavaa leikkialuetta ja kun se oli mahdoton toteuttaa, niin sitten laitettiin toiveeks suurin piirtein keinu, kun se oli mainittu siinä - niin se ei varmaan oo sen alkuperäisen toiveentekijän idea enää”
- Ideoiden käsittelyn aikataulu suhteessa suureen ideoiden määrään näyttäyty todella tiukalta. Tiukka aikataulutus aiheutti virheitä ideoiden käsittelyssä; esimerkiksi äänestykseen päätyi ideoita, joita ei voida toteuttaa.
- Väljempää aikataulua ja laajempaa ideoiden käsittelijäjoukkoa toivotaan. Lisäksi toivotaan mahdollisuutta päästä käsiksi jätettyihin ideoiden ennen ideoinnin sulkeutumisaikaa.
- Ideoiden käsittelyyn toivotaan toimivampaa tapaa ja monipuolista toimialat ylittävää yhteistyötä. Haasteena on nimittäin paikoittain ollut, että idea ei ole löytänyt oikeaa osoitetta, joka saattanut hidastaa ja jumittaa prosessia. Systemaattinen yhteistyö helpottaisi ideoiden osoittamista oikeisiin yksiköihin ja oikealle toimijajoukolle.
”Meidän yksikön osalta taisi mennä aika sekavaksi, eikä lopulta mikään ideoista tainnut mennä läpi, vaikka joukossa oli toteuttamiskelpoisiakin. Suurin osa ideoista olisi vaatinut joka tapauksessa useamman yksikön yhteistyötä ja pidemmän toteutusajan kuin 1 vuosi, joten hyvät ideat kaatuvat turhaan pelkästään siksi, ettei oikeat ihmiset olleet yhdessä pohtimassa asiaa.”
- Ideoiden käsittelyn alustaa toivotaan kehitettävän. Excel näyttäyty hankalana alustana.

4. Osallistuvan budjetoinnin johtaminen

Johtaminen

- Osallistuvan budjetoinnin edistäminen ja suunnittelu on vahvasti henkilöitynyt muutamiin ydintoimijoihin. Jotta osallistuva budjetointi saataisiin paremmin juurrutetuksi osaksi organisaation toimintaa, ydintoimijoiden joukkoa tulisi kasvattaa ja monipuolistaa eri palvelualueiden edustajilla. Lisäksi ydintoimijat tarvitsevat toiminnalleen johdon tuen.
- Henkilöstöresurssit ovat vähentyneet (ydintoimijoiden joukon kaventuminen) edellisestä kierroksesta ja tämä on aiheuttanut prosessin toteutukselle haasteita.
- Johtaminen on ydinasemassa osallistuvan budjetoinnin kaltaisten laajojen osallistumisen kokonaisuuksien juurruttamisessa. Johdon eri tasoilta, aina ylimmältä johdolta yksiköiden esihenkilöihin, tarvitaan sitoutumista ja tukea toteuttamiseen. Osallistuva budjetointi edellyttää johtamistekoja, kuten aikataulutusta, työajan osoittamista ja aktiivista viestimistä.

”se suurin ongelma oli just siinä ihan meidän omassa organisaatiossa ja sitten ehkä just siinä johdon sitoutumattomuudessa näihin asioihin.”

”jossain kaupunginhallituksessa tai siellä on tehty päätös et tällanen osbu lähtee liikkeelle ... Se valutetaan niin alas. Siellä on muutama henkilö siellä välissä. Johtajataso tavallaan ulkoistaa itsensä ja se valuu sinne päällikkötasolle..., jotka joutuu toteuttaa sitä...”
- Osallistuvaa budjetointia ohjaavan ohjausryhmän rooli näyttäytyy epäselvänä. Rooli kaipaa selkiyttämistä ja vahvistamista. Myös eri palvelualueiden edustus ohjausryhmässä olisi tärkeää. Ohjausryhmällä voisi olla keskeinen asema palvelualueiden yhteistyön vahvistamisessa ja osallistuvan budjetoinnin merkityksen ja sitoutumisen varmistamisessa.

5. Osallistuvan budjetoinnin viestintä

Sisäinen viestintä

- Vaikka osallistuvasta budjetoinnista on viestitty organisaation sisäisesti määrällisesti paljon ja siitä on jo kokemusta, viestinnän käytännöissä ja tavoittavuudessa on vielä epäselvyyttä ja kehitettävää.
- Viestintä osallistuvasta budjetoinnista on kuulunut selkeästi ydintoimijoiden työhön. Osbu-koutsit toimivat keskeisinä tiedonvälittäjinä ja välikäsinä organisaatiossa. Heidän rooli viestinnän kannalta on keskeinen ja sitä olisi hyvä kirkastaa.
- Viestinnän määrästä huolimatta osallistuva budjetointi kaipaa ”ydinsanomien kiteyttämistä”. Epäselvyyttä liittyy muun muassa toimialoille osoitettuihin odotuksiin.
”Osbusissa työskentelevät, niin ne on niin syvällä ite siinä asiassa, niin ne ymmärtää ne, mut sit kun tullaankin tänne vähän kauemmaks oleville toimijoille, niin ei me... Ei me heti edes tajuttu mitä meiltä odotetaan.”
- Sisäistä viestintää tukisi viestinnän ammattilaisen hyödyntäminen, tiedon tiivistäminen ja kuvien ja kuvioiden hyödyntäminen. Määrällisesti runsaan viestinnän sijaan viestinnän laatuun kannattaa panostaa.
- Sähköpostitse tapahtuvan tiedon välittämisen sijaan/lisäksi viestintää tukisi materiaalipankin rakentaminen. Pääperiaatteet prosessin rooleista ja odotuksista tulisi kuitenkin ilmaista tiiviisti.
- Johdon vahvempi sitoutuminen osallistuvaan budjetointiin tukisi myös sisäistä viestintää. Osallistuvasta budjetoinnista viestiminen omilla toimialoilla ja yksiköissä on yksi keskeinen osallistuvaan budjetoinnin edistämiseen liittyvä johtamisteoista.

Ulkoinen viestintä

- Osallistuva budjetointi on luonteelta prosessi, joka kaipaa aktiivista ja koko prosessin läpi kulkevaa viestintää. Viestintä tarvitsee osaamista, selkeää resursointia ja työaika.
- Kansalaisiin päin suuntautuvan viestinnän ehdottomana onnistumisena näyttäytyvät suuret idea- ja äänimäärät.
- Erityishuomiona kansalaisiin päin suuntautuvan viestinnän osalta kaivataan selkeämpiä kriteereitä ideoille, jotta asukkaat ymmärtäisivät, mikä on mahdollista. Esimerkiksi toteutuneiden ideoiden kuvaukset ja budjetit voisivat auttaa asukkaita asettamaan oman ideansa ja sen budjetin oikeisiin mittasuhteisiin.

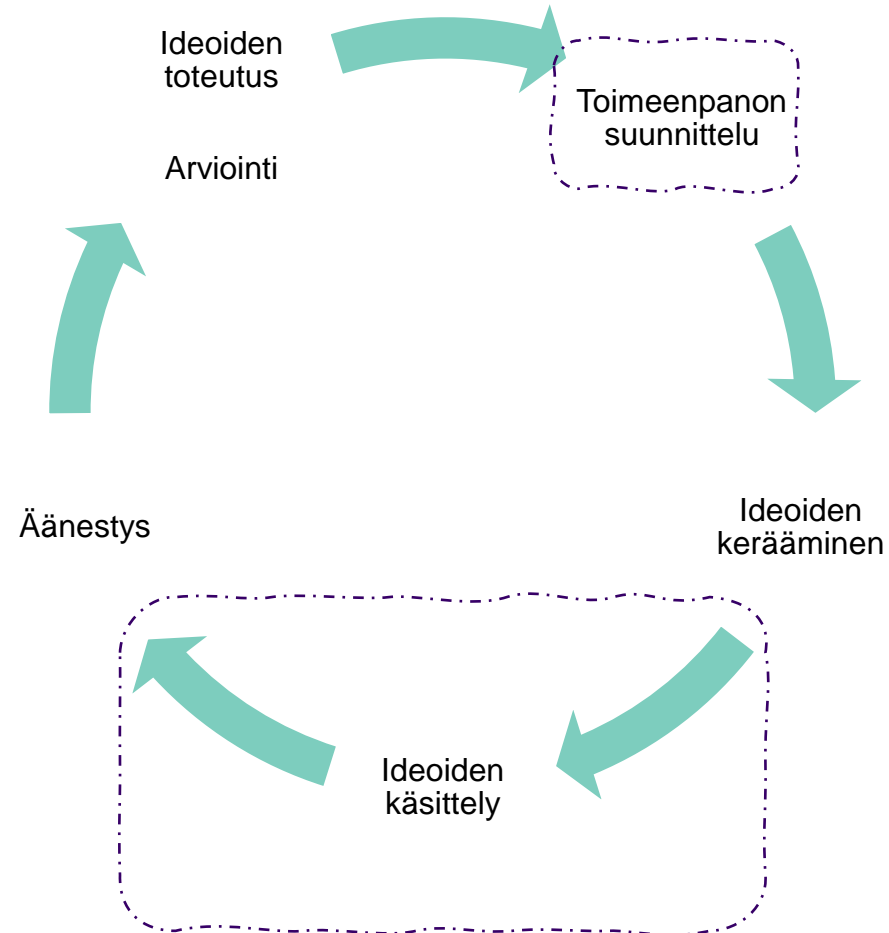
”Olisi voinut olla tarkemmat vaatimukset ehdotukselle. Esim. sijaintiehdotus, jos kyseessä on jokin konkreettinen asia. Esimerkkejä olisi voinut olla esim. penkkien hinnoista tai siitä, kuinka paljon tilaa joku frisbeegolfkenttä esimerkiksi vaatii.” (Asukaskysely)

”Rahasta olisi hyvä puhua jo aivan alussa. Kertoa, havainnollistaa paremmin mihin rahaa menee per idea. Kuinka ylläpito maksaa vuosia eikä ole kertaluontoinen erä. Voisi samalla jakaa kuluja pienemmiksi ja näin asukkaat ymmärtäisivät e h k ä myös yleisemmällä tasolla mitä asiat maksavat.” (Asukaskysely)
- Toivottu läpinäkyvämpi prosessi edellyttää selkeämpää viestintää esimerkiksi siitä, miten ideat käsitellään, millä perusteilla ne etenevät prosessissa sekä millä perusteilla ne hylätään tai hyväksytään.

”Hieman epäselväksi jäi, millä prosessilla valittiin vaihtoehdot lopulliseen äänestykseen?” (Asukaskysely)

6. Prosessin kehittäminen yhdessä

Prosessin kriittiset kohdat

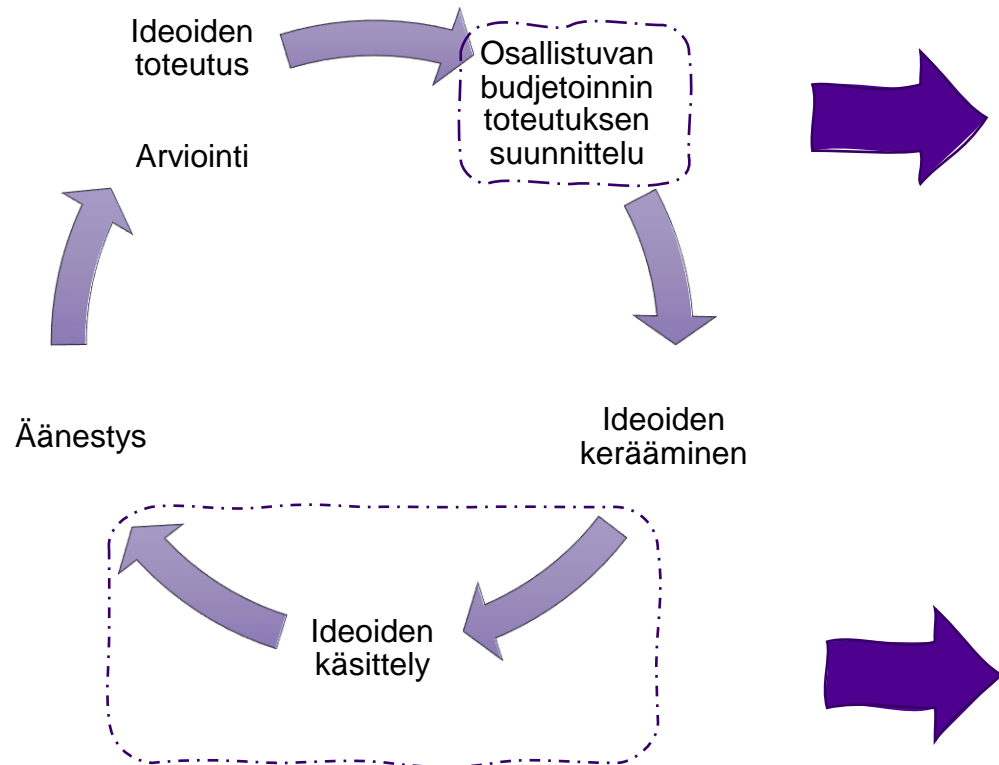

Prosessin yhteiskehittäminen

- Osallistuvan budjetoinnin suunnittelu paikantuu pienen ydintoimijoiden joukon työksi. Osallistuvan budjetoinnin kehittymisen kannalta ydintoimijoiden ja ideoita käsittelevien yksiköiden välinen vuorovaikutus on oleellista. Vuorovaikutus rakentaa ymmärrystä kunkin työstä osallistuvan budjetoinnin parissa. Tässä ohjausryhmän, osbu-koutsien ja ydintoimijoiden monipuolistaminen ja roolien tarkentaminen ovat avainasemassa.
- Yhteiskehittämiselle tulisi varata aikaa myös organisaation sisällä. Mikäli osallistuva budjetointi toteutettaisiin joka toinen vuosi, jäisi aidolle kehittämiselle ja laajemman toimijajoukon mukaanottamiselle aikaa.
- Arvioinnin valossa yksiköissä on halukkuutta osallistua prosessin suunnitteluun. Toimeenpanon kannalta suunnittelun avaaminen laajemmalle toimijajoukolle palvelisi ideoiden käsittelyä ja niiden toimeenpanoa. Organisaation sisäistä yhteistoimintaa kaivattaisiin erityisesti ideointiprosessissa:
 - Ideointialustan kehittämiseen
 - Ideoiden kriteerien määrittelemiseen
 - Ideoiden jakamiseen
- Haasteena aineistossa näyttäytyy ideoiden moninaisuus ja epäselvyys. Näihin ongelmiin apuna voisi toimia yhteiskehittäminen asukkaiden ja työntekijöiden kanssa ennen ideoiden jättämistä. Tällöin asukkaat saisivat tukea idean jättämiseen sekä siihen, että ideat täyttäsivät kriteerit ja olisivat budjetin osalta toteutettavissa olevia. Yhteiskehittäminen vähentäisi myös organisaation työmäärää, kun samantyyppiset ja päällekkäiset ideat voitaisiin jo tässä vaiheessa yhdistää.
- Kehittäminen ja kokemusten vaihtaminen yhdessä voi edistää osallistuvan budjetoinnin hyväksyttävyyttä organisaatiossa ja juurruttaa sitä osaksi organisaation toimintaa ja kulttuuria.

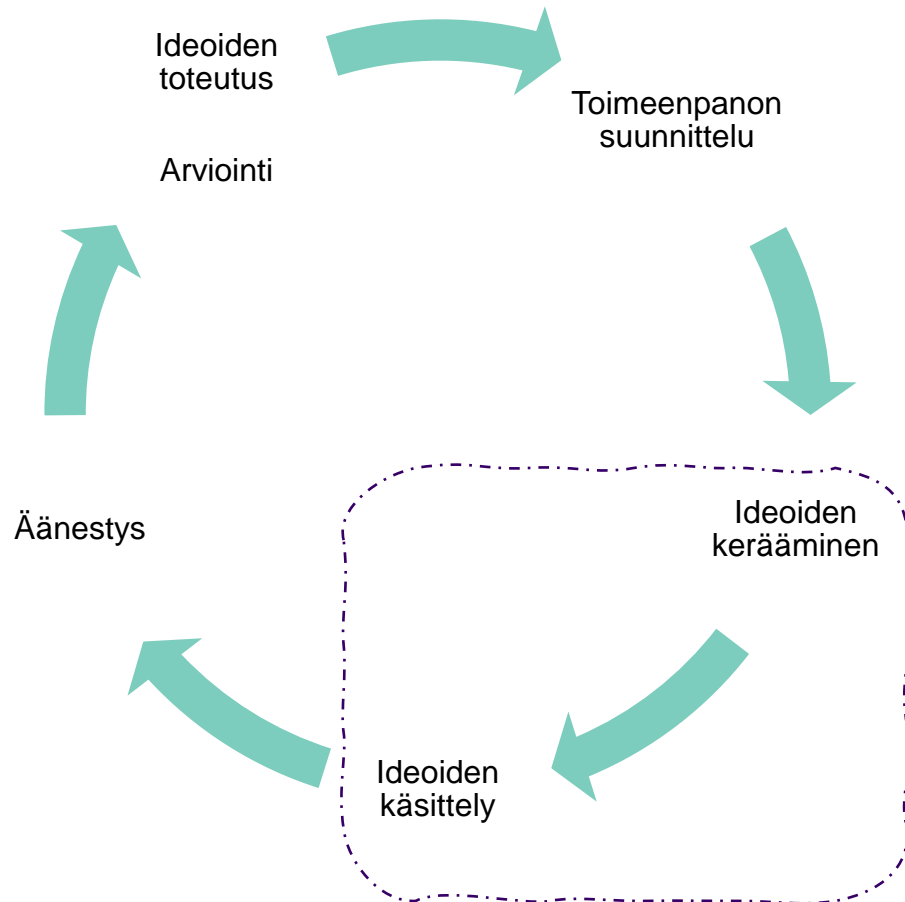
”Kyllähän semmosta varmaan on ollut aistittavissa, että sitä henkistä tukea tähän olisi kaivattu enemmän, ja just sitä yhden kaupungin periaatteella toimimista tässä tilanteessa.”

Käytännön ehdotukset yhteiskehittämiseen organisaatiossa

1. Yhteisen ymmärryksen luonti: vapaamuotoinen kokemusten vaihto ja ymmärryksen kasvattaminen eri toimijoiden työn luonteesta osallistuvan budjetoinnin parissa. Oleellista on dialogisuus ja mahdollisuus vapaasti kertoa kokemuksista. Monialainen osallistujajoukko ja hyvä palvelualueiden edustus.
2. Prosessin yhteinen suunnittelu:
 - Ideoille annettavat säännöt ja kriteerit
 - Organisatorinen työnjako, alustat, prosessit ja aikataulutus
 - Sisältää toimijoita eri yksiköistä
 - Osbu-koutsien valinta ja rooli
 - Ideoiden yhteiskehittämisen suunnittelu
3. Ideoiden käsittely yhteisenä tekemisenä:
 - Ideoiden jakaminen yhdessä
 - Tuen vahvistaminen ideoiden käsittelylle
 - Kriteerien kirkastaminen hyväksymisen/hylkäämisen osalta
 - Palvelualueiden yhteistyön vahvistaminen ja sen koordinointi

Käytännön ehdotukset ideoiden yhteiskehittämiseen asukkaiden kanssa

1. Yhteiskehittäminen ennen ideoiden jättämistä:
 - Mahdollisuus asukkaille käydä läpi ideaansa kaupungin työntekijöiden kanssa ja varmistaa, että ideat täyttäsivät kriteerit ja ovat annetussa budjetissa.
 - Mahdollisuus vuorovaikutukseen kaupungin asiantuntijan kanssa asukkaan ideasta.
 - Mahdollisuus yhdistää ideoita ja karsia päällekkäisyyttä.
 - Mahdollisuus saada palautetta idean toteuttamiskelpoisuudesta.
- 2. Yhteiskehittäminen ennen äänestystä:
 - Jätetyt ideat julkisia.
 - Järjestetään monipuolisia mahdollisuuksia työntekijöiden ja asukkaiden ideoiden yhteiskehittämiseksi kasvokkain ja verkossa.

7. Osallistuvan budjetoinnin kehittämistarpeet

Osallistuvan budjetoinnin kehittämisen merkitys

- Osallistuva budjetointi on otettu suurella kiinnostuksella vastaan Lahdessa. Se on tavoittanut suuren määrän asukkaita jo ensimmäiseltä kierrokselta alkaen. Näin ollen osallistuva budjetointi näyttäytyy prosessina, jota kannattaa kehittää.
- Osallistuva budjetointi on luonteeltaan prosessi, joka haastaa organisaation sisäisiä toimintatapoja. Tämä näyttäytyy myös Lahdessa, jossa suuri määrä asukkaiden ideoita on vaikuttanut työntekijöiden työkuormaan.
- Jotta osallistuva budjetointi voisi vakiintua kiinteäksi osaksi Lahden kaupungin toimintaa ja osallisuuden välineitä, se edellyttää huomion kiinnittämistä prosessuaalisten tekijöiden lisäksi kaupungin toimintakulttuuriin, johtamistekoihin sekä resursointiin.
- Osallistuvan budjetoinnin merkitystä suhteessa kaupunkistrategiaan ja muihin kehittämissuunnitelmiin olisi myös hyvä tarkentaa. Osallistuvan budjetoinnin kautta tulevia ideoita olisi hyvä tarkastella suhteessa palvelualueiden kehittämissuunnitelmiin ja kytkeä niihin.
- Osallistuvan budjetoinnin hyöty näkyy prosessiin liittyvinä onnistumisina. Se voi parhaimmillaan osaltaan edistää kaupungin osallistumista koskevaa demokraattista kulttuuria sekä asukkaiden ja kaupunkiorganisaation välistä vuorovaikutusta ja luottamusta.

Keskeisimmät kehittämistarpeet: prosessin toimivuus

- Selkeämpi työnjako palvelualueiden sisällä sekä palvelualueiden ja ydintoimijoiden kesken. Erityisesti ideoiden käsittelyyn ja jakamiseen liittyvä työ kaipaa selkeämpää ja yhdessä pohdittua työnjakoa.
- Ydintoimijoiden ja ohjausryhmän laajentaminen palvelualueille.
- Osbu-koutsien rekrytoinnin, roolin ja vastuiden selkeyttäminen.
- Prosessin, työnjaon, sääntöjen ja kriteerien yhteiskehittäminen organisaation sisäisesti.
- Yhteiskehittämismahdollisuuden tarjoaminen asukkaille ennen ideoiden jättämistä.
- Osallistuvan budjetoinnin järjestämisen aikataulun väljentäminen. Toteutus olisi hyvä olla joka toinen vuosi, jolloin aikaa jäisi paremmin prosessin kehittämiseen ja läpiviennille, ja jolloin osallistuvaan budjetointiin kerralla käytetty budjetti voisi olla kookkaampi.
- Mahdollisuus poimia ideoita käsittelyyn jo ennen ideointiajan sulkeutumista voisi tasata työkuormaa ja väljentää aikataulutusta.
- Ideoiden käsittelyalustan (Excel) uudistaminen.
- Osallistuvan budjetoinnin selkeämpi ja täsmällisempi teema, joka voisi vaihtua eri vuosina (esim. liikunta, lapset ja nuoriso, hyvinvointi yms.). Tämä mahdollistaisi paremman valmistautumisen ja resurssoinnin oikeille yksiköille, joille tiedetään tulevan paljon kyseiseen teemaan liittyviä ideoita (esim. liikunta-teema → liikuntapalvelut).

Keskeisimmät kehittämistarpeet: viestintä ja läpinäkyvyys

Läpinäkyvyys ja viestintä suhteessa asukkaisiin

- Ideoiden reunaehtojen ja kriteerien selkeämpi viestintä asukkaille (esimerkiksi malliksi edelliset läpimenneet ideat ja niiden budjetit kuvauksineen).
- Asukkaille mahdollisuus vuorovaikutukseen ideastaan kaupungin toimijoiden kanssa myös ennen idean jättämistä.
- Ideoiden julkisuuden mahdollistaminen heti niiden jättämisen jälkeen.
- Selkeämpi viestintä idean jättäneille oman idean edistymisestä ja (yleisluontoinen) palaute, mikäli ehdotus hylätään.

Läpinäkyvyys ja viestintä organisaation sisällä

- Huomion kiinnittäminen läpinäkyvyyteen organisaation sisällä.
- Selkeämpi ja tiiviimpi viestintä osallistuvaan budjetointiin liittyvistä ohjeistuksista.
- Osallistuvan budjetoinnin materiaalipankki, jossa oleva tieto olisi helposti työntekijöiden käytettävissä.
- Mahdollisuus kehittää prosessia yhdessä niin, että palvelualueilta on työntekijöitä mukana.
- Viestinnän ammattilaisen hyödyntäminen myös organisaation sisäisessä viestinnässä.

Keskeisimmät kehittämistarpeet: johtaminen ja resursointi

Resursointi

- Mahdollisuus palvelualueille viedä osallistuva budjetointi vuosikelloon. Tämä mahdollistaisi resurssien (erityisesti työvoiman ja työajan) kohdentamisen oikea-aikaisesti.
- Niille työntekijöille, joita osallistuva budjetointi koskee, tulisi kohdentaa työaika sen tekemiseen riittävästi.
- Ajan lisääminen ideoiden läpikäymiselle.

Johtaminen

- Ohjausryhmän ohjaavan roolin vahvistaminen.
- Johdon, aina ylimmästä johdosta päällikkötasoon, tuen vahvistaminen; esimerkiksi resursoinnin ja aktiivisen viestimisen kautta sekä positiivisen asenneilmapiirin vahvistamisen kautta.

Kiitos!

kaisa.kurkela@tuni.fi

lotta-maria.sinervo@tuni.fi